

Asia: 2070/01.01/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:n tarkoituksena on muun muassa edistää kuluttajatietoisuutta ja tiedostavaa kuluttajuutta. Tiedostavaan kuluttajuuteen liittyvät myös kulutuksen eettiset kysymykset, joista kuluttajien suoraan itselleen hankkimien (seura- ja harrastuseläimet) tai kulutushyödykkeiden lähteinä olevien (tuotantoeläimet) hyvinvointi on osa.

Kuluttajaliiton mielestä lakiehdotuksen lähtökohdat ovat modernit ja kiitettävät. Lakiehdotuksesta on kuitenkin puutteita etenkin tuotantoeläinten osalta. Kuluttajaliitto ottaa näihin kantaa asianmukaisten säännösten kohdalla.

Lakiesitysluonnoksessa ei ole lainkaan arvioitu lain vaikutuksia kuluttajiin, vaikka lailla voi olla tuotantokustannuksiin sellaisia vaikutuksia, jotka vaikuttavat eläinperäisten tuotteiden kuluttajahintoihin. Tätä Kuluttajaliitto pitää suurena puutteena.

Kuluttajaliiton mielestä kulutushyödykkeiden tuotannossa ei pidä tavoitella pelkästään tuotteiden halpaa hintaa tai hyvää laatua, vaan tuotannon tulee olla myös kestävä ja eettistä. Monet kuluttajat ovat valmiita myös maksamaan eläinten hyvinvoinnista tuotteiden hinnoissa. Lisäksi monilla eläinperäisillä tuotteilla on sellaisia ympäristö- ja terveystaivaikutuksia, että niiden käyttöä on syytä vähentää.

Kuluttajaliitosta tuotantoeläinten hyvinvoinnin taso ei saa olla heikompi kuin kilpailijamaissa. Tiedostavat kuluttajat siirtyvät muussa tapauksessa ostamaan sellaisissa maissa tuotettuja eläinperäisiä hyödykkeitä, joissa tuotantoeläimistä huolehditaan paremmin kuin Suomessa

2. Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut Pyydämme kiinnittämään erityistä huomiota seuraaviin lakiehdotuksen kohtiin:

Yleiset säännökset

- **1 § lain tarkoitus**
- **5 § määritelmät**
 - erityisesti *luonnonvarainen eläinlaji; luonnonvarainen eläin*

1 § Lain tarkoitus

Pykäläehdotuksen perusteluissa tunnustetaan eläimen itseisarvo, asiaa ei kuitenkaan mainita itse säädöstekstissä. Kuluttajaliiton mielestä eläimen itseisarvo pitäisi todeta myös lakitekstissä. Ensinnäkin lainvalmisteluaineiston velvoittavuus on oikeuslähdeopillisesti heikompi kuin säännöstekstin. Lisäksi vain pieni osa lakia käytännössä soveltavista perehtyy lain esitöihin, mikä osaltaan heikentää eläinten itseisarvon huomioon ottamista eläinten käsittelyssä.

Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

- **6 § lain yleiset periaatteet**
- **8-10 § eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset**
- **liite 1: tuotantoeläiminä pidettävät nisäkkäät ja linnut, sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettävät eläinlajit**
- **11 § vastuu eläinten hyvinvoinnista**

-

Eläinten kohtelu

- **14 § sukupuoliyhteys eläimen kanssa kielletäisiin**
- **15 § eläimille tehtävät toimenpiteet**
- **16 § toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö**
 - kivunlievitys pakolliseksi kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä
- **18 § välineet, laitteet ja aineet**
 - huolellisuusvelvoite myyjille ym. toimijoille
- **19 § kielletyt välineet ja laitteet**

16 § toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Lausunnossaan SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry toteaa: ”Pidämme erittäin kannatettavana sitä, että kivunlievitys säädetään pakolliseksi kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä. Pykälässä olisi kuitenkin määrättävä tarkemmin, että kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on käytettävä myös toimenpiteen aikaista tehokasta kivunpoistoa. Pykälän perusteluissa vasikan nupoutuksen kohdalla kivunlievitys on määritelty asianmukaisesti. Vasikan ohella saman käytännön tulisi koskea kilejä, sillä pykälä sallii saman toimenpiteen myös kilien kohdalla. Porsaiden kastroinnin kohdalla perusteluissa mainittu pelkkä tulehduskipulääke toimenpiteen yhteydessä on täysin riittämätön ja asiaa tulee muuttaa. Porsaiden kirurgisesta kastroinnista tulee joko luopua kokonaan tai se on tehtävä vastaavassa kivunlievityksessä kuin muut vastaavasti kivuliaat toimenpiteet tyypillisesti tehdään.” Kuluttajaliitto yhtyy tähän näkemykseen.

Eläinten hoito

- **21 § hoidon yleiset vaatimukset**
 - eläimellä oltava mahdollisuus tiettyjen olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen
- **22 § ruokinta ja juotto**
 - eläimen on saatava sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa
- **26 § eläinjalostus**
- **27 § löytöeläimet**
- **7 §, 29 § ja 60 §: avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläinten hoito**
- **30 § eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys**
- **32 § ammattimaisesti tai muuten laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin**

21 § hoidon yleiset vaatimukset

Kuluttajaliiton mielestä pykälään tulee lisätä velvollisuus varmistua, että ulkoilusta hyötyvät eläimet saavat ulkoilla, esimerkiksi kaikkien nautojen tulee saada laidunmaa.

22 § ruokinta ja juotto

Kuluttajaliiton mielestä pykälää tulee juomaveden osalta muuttaa siten, että eläimellä pitää olla koko ajan juomavettä saatavilla pysyvässä pitopaikassaan.

26§ eläinjalostus

Kuluttajaliitosta on tärkeää, että uudella lailla puututaan eläinjalostuksen epäkohtiin entistä tiukemmin. Ongelmia on sekä tuotanto- että seura- ja harrastuseläinten jalostuksessa. Seura- ja harrastuseläinten osalta jalostustoiminnan harjoittajat ovat usein itse kuluttajia.

27 § löytöeläimet

Löytöeläinten säilytysaikaa ehdotetaan luonnoksessa lyhennettäväksi 15:stä 10 vrk vuorokauteen. Kuluttajaliiton mielestä säilytysajan lyhentäminen on hyväksyttävää vain siinä tapauksessa, että samalla säädettäisiin kissoille ja koirille pakollinen tunnistusmerkintä, sillä tunnistusmerkintä nopeuttaa omistajan löytymistä. Esimerkiksi vapaasti ulkoilevia kissoja ei aina osata etsiä kovin nopeasti, ja säilytysaikaa lyhennettäessä on todennäköistä, että osa eläimistä lopetetaan turhaan. Lisäksi eläin on voinut kadota esimerkiksi omistajan ollessa lomalla ja väliaikaisella hoitajalla ei välttämättä ole tietoa oikeasta toimintatavasta kadonneen eläimen löytämiseksi.

Eläimen pitopaikka

- **34-37 § kaikkiin pitopaikkoihin sovellettavat vaatimukset**
- **38-39 §, 118 §: pysyvän pitopaikan vaatimukset**
- **lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen ja porsitushäkit olisivat jatkossakin sallittuja**
- **tiineytyshäkkien pitkäaikainen käyttö kiellettäisiin 15 vuoden siirtymäajalla**
- **muiden nautojen kuin lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pito kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla**
- **hevosten pito jatkuvasti kytkettynä kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla**
- **40 § eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavat tilat**

Pykälät 38§ - 39§, 118§

Lausunnossaan SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry toteaa: ”Eläimen mahdollisuus liikkua pitopaikassaan on taattava kaikille eläimille pitotarkoituksesta riippumatta. Eläimen paikalleen kytkeminen muusta kuin sen hyvinvointiin liittyvästä, kuten sairaudenhoidollisesta, syystä on kiellettävä poikkeuksetta. Nautojen parsikasvatus ja emakoiden porsitushäkit tulee kieltää. Mikäli näitä pitomuotoja kuitenkin edelleen sallitaan, on niissä pidettävillä eläimille turvattu jaloittelumahdollisuus vähintään päivittäin ja naudoilla kesän laidunaikaa on pidennettävä. Lisäksi lakiin on lisättävä toimenpiteitä, joilla edistetään siirtymistä pois näiden eläinten paikalleen kytkemisestä. Eläimen paikalleen kytkeminen ilman vähintään päivittäistä jaloittelumahdollisuutta on räikeästi ristiriidassa tämän lain hengen kanssa. Liikkuminen edistää sekä eläinten fyysistä

terveyttä, että niiden kokonaisvaltaista hyvinvointia monin eri tavoin. Paikalleen kytkeminen puolestaan estää eläintä toteuttamasta useita niistä käyttäytymistarpeistaan, joita tämän lain mukaan eläimen on saatava toteuttaa.

Vaikka investointituet eivät suoranaisesti kuulu eläinten hyvinvointilakiin, olisi vähintään lain perusteluissa kuitenkin tuotava esiin se, että parsinavetoille ei enää jaeta investointitukia muihin kuin eläinten hyvinvointia parantaviin tarkoituksiin.

Siirtymäaika tiineytyshäkkien kiellossa on aivan liian pitkä. Siirtymäaika päättyy ehdotuksen mukaan vuonna 2036. Siten tiineytyshäkeistä luovuttaisiin vasta 18 vuoden kuluttua. Siirtymäajan maksimipituus voisi näkemyksemme mukaan olla 10 vuotta. Porsitushäkeistä luopumiseksi siirtymäaika voisi olla maksimissaan 15 vuotta muutokseen liittyvien suurempien kustannusten vuoksi.

Pykälän kolmannessa momentissa annettu neljän päivän poikkeusmahdollisuus tiineytyshäkin käyttöön tulee poistaa. Poikkeuslupaan ei ole olemassa eläinten hyvinvointiin tai edes tuotantotaloudellisiin syihin perustuvia perusteluja.

Mitään eläintä ei tule pitää paikalleen kytkettynä synnyttämisen aikana, ellei se ole eläimen hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä. Eläimelle on järjestettävä sellaiset synnytysolosuhteet, että se voi liikkua vaarantamatta poikasten hyvinvointia. Synnyttävällä eläimellä on oltava mahdollisuus käyttäytyä lajilleen tyypillisesti niin synnytyksen aikana kuin ennen ja jälkeen synnytyksen. Myös esimerkiksi mahdollinen tarve vetäytyä laumasta erilleen on huomioitava ja mahdollistettava. Synnyttäneellä eläimellä on oltava kohtuullinen mahdollisuus poikastensa lajityypilliseen hoitoon.

Hevosten ja muiden nautojen kuin lypsylehmien ja hiehojen jatkuvan kytkettynä pidon kieltäminen viiden vuoden siirtymäajalla on mielestämme kannatettava ja realistinen tavoite.” Kuluttajaliitto yhtyy näkemykseen.

Eläinten luovutus

- **41 § eläimen luovutuksen yhteydessä annettavat tiedot**
- **42 § eläimen luovutukseen liittyvät rajoitukset**

41 § eläimen luovutuksen yhteydessä annettavat tiedot

Säädös täydentää kuluttajansuojalain mukaisia tiedonantovelvoitteita, millä on suuri merkitys myyjän virhevastuulle. Kuluttajaliitto pitää säännöstä perusteltuna. Kuluttajaliitto haluaa, että

pykälän perusteluissa tai myöhemmin pykälän perusteella säädettävässä asetuksessa velvoitettaisiin myyjä kertomaan, jos eläimen hoidosta aiheutuu todennäköisesti sellaisia kustannuksia, joista ostajan ei voida olettaa tietävän. Tällaiset kustannukset voivat olla esimerkiksi eläinlääkärikustannuksia. Ne ovat todennäköisiä esimerkiksi sellaisilla koira- ja kissaroduilla, joille on jalostettu sellaisia ulkonäköpiirteitä, jotka altistavat tai aiheuttavat eläimille sairauksia. Lisäksi ostajille on kerrottava, jos joku ostajan normaalina pitämä eläimen ominaisuus on merkki eläimen hyvinvointiongelmasta, esimerkiksi hengitysvaikeudesta.

42 § eläimen luovutukseen liittyvät rajoitukset

Kuluttajaliitto pitää esitettyjä rajoituksia perusteltuina. Pykäläehdotuksen 4 momentin osalta Kuluttajaliitto haluaa kuitenkin todeta, että holhustoimesta annetun lain 24 §:n 1 momentin mukaan ”Vajaavaltainen voi tehdä oikeustoimia, jotka ovat olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä.” Ottaen huomioon eläimen hankintahinnan ja sen pitoon liittyvän vastuu ei eläimen ostaminen läheskään aina ole tavanomaisena ja vähämerkityksellisenä pidettävä oikeustoimi. Siksi perusteluissa olisi hyvä mainita, että säännöksen tarkoitus ei ole puuttua holhustoimilainsäädännön eläimen ostamiselle asettamiin rajoituksiin.

Eläinkilpailut ja -näyttelyt

- **43-45 §: kaikkiin eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin sovellettavat säännökset**
- **46-49 §: ilmoituksenvaraisiin eläinkilpailuihin sovellettavat säännökset**

-

Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

- **5 § pysyvän eläinnäyttelyn määritelmä**
- edellyttäisi luonnonvaraisiin eläimiin kuuluvien eläinten pitoa
- **50 § eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus**
- eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvien eläinten käyttö esityksiin
- **59 § ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito**
- liite 2 toiminnan määrittely

Liite 2

Lakiehdotuksen liitteessä 2 määritellään, mitä tarkoitetaan ammattimaisella tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvalla seura- ja harrastuseläintenpidolla. Kuluttajariitalautakunnan käytännössä on määriteltävä se, milloin eläimen myyjää voidaan pitää elinkeinonharjoittajana: ”kasvattajaa, jolla on

riidan kohteena olevan eläimen kaupantekohetkellä viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana ollut yksi pentue vuotta kohti tai vähintään kaksi pentuetta samana tai edellisenä vuonna, on pidettävä kuluttajansuojalaissa tarkoitettuna elinkeinonharjoittajana.” Kuluttajaliiton mielestä lakiesityksen perusteluissa olisi hyvä ottaa kantaa siihen, onko liitteessä esitetyillä määritelmillä vaikutusta siihen, pidetäänkö toimijaa kuluttajansuojalainsäädännön mukaisena elinkeinonharjoittajana.

Eläinten lopetus

- **63 § lopetusta koskevat yleiset vaatimukset**
 - eläinten lopetus viihdetarkoituksessa kiellettäisiin
- **64 § eläinten teurastus**
 - eläin olisi aina tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista

64§ eläinten teurastus

Puollamme sitä, että eläin on aina tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista.

Viranomaiset ja niiden tehtävät

- **70-74 § maa- ja metsätalousministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, maakunta, poliisi ja rajaeläinlääkäri**

-

Valvonta ja tietojen julkisuus

- **78 § teurastamojen kameravalvonta**
- **81 § asiantuntijan ja avustajan käyttäminen**
- **87 § eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus**
- **89 § virka-apu**

78 § teurastamojen kameravalvonta

Kuluttajaliitto pitää hyvänä sitä, että Eviralle esitetään oikeutta käyttää teurastamoissa kameravalvontaa. Tämä ei kuitenkaan riitä, vaan kameravalvonnan pitää olla pakollista ja videokuva pitää tallentaa sillä tavoin, että valvontaviranomaisella on mahdollista tutustua siihen toimipaikastaan. Viranomaisilla tulee olla myös velvollisuus tarkastella kameroiden taltioimaa materiaalia säännöllisesti. Kameravalvonnan kustannusten tulisi kuulua teurastamon vastuulle.

Epäeettiset toimet eläinten teurastuksen yhteydessä ovat tulleet tietoisuuteen eläinaktivistien toimesta. Epäonnistuneet tainnutukset ja eläinräökkäystä muistuttavat otteet teurastuslaitoksissa ovat aika ajoin herättäneet vaatimuksia nopeista toimenpiteistä. Mikäli teurastuslaitoksissa on jatkuvasti tallentava videovalvonta, jonka kautta eläinsuojelusta vastaavat viranomaiset voivat pistokoemaisesti tarkastella kunkin teurastamon käytäntöjä, tämä toisi uusia välineitä ja todistusaineistoa eläinsuojeluvalvontaan. Lisäksi kameravalvonta ehkäisisi ennalta tehokkaasti

Hallinnolliset pakkokeinot

- **91 § viranomaisen toimet lainvastaisen menettelyn johdosta**
- **92-102 § hallinnolliset pakkokeinot**

-

Maksut ja palkkiot

- **104 § perittävät maksut**

-

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Rekisterit

Rangaistussäännökset

-

3. Muut kommentit

Muut kommentit

Kuluttajaliitto pitää ongelmallisena sitä, että eläimet rinnastetaan oikeudellisesti muihin esineisiin. Erytisen suuri ongelma on seura- ja harrastuseläinten kohdalla, joiden arvo niiden omistajalle on suurempi kuin perinteisesti esineen arvon määrittelyssä käytetyt myynti-, tuotto- tai jälleenhankinta-arvot. Tällä on vaikutusta muun muassa eläimen vahingoittamisesta tai myydyn eläimen virheestä maksettaviin vahingonkorvauksiin. Eläimen esineoikeudellista sääntelyä tulisikin muuttaa siten, että eläimen erityispiirteet otetaan huomioon.

Niemi Timo
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry